

ION NEAGU
MIRCEA DAMASCHIN

TRATAT DE PROCEDURĂ PENALĂ
– PARTEA SPECIALĂ –

**ION NEAGU
MIRCEA DAMASCHIN**

TRATAT DE PROCEDURĂ PENALĂ

- Partea specială -

Ediția a IV-a, revizuită și adăugită

Universul Juridic
București
-2022-

CAPITOLUL I

URMĂRIREA PENALĂ

Secțiunea I

Considerații generale privind urmărirea penală

§ 1. Urmărirea penală – fază distinctă a procesului penal

În cadrul procesului penal, pot fi deosebite anumite funcții procesuale esențiale, care, laolaltă, contribuie la atingerea scopului final al acestei activități sociale¹.

Funcțiile judiciare se realizează în cadrul fazelor procesuale, care sunt alcătuite dintr-un ansamblu de acte și măsuri procesuale și procedurale, având de îndeplinit un obiectiv limitat subsumat obiectivului general al procesului penal.

În fiecare fază procesuală sunt rezolvate probleme de a căror soluție depinde trecerea dosarului penal în faza următoare. Între fazele sau subdiviziunile procesului penal, urmărirea penală, datorită finalității și funcțiunii sale proprii, ocupă un loc deosebit².

În literatura de specialitate, numeroși autori au subliniat importanța urmăririi penale ca fază distinctă a procesului penal. Astfel, în unele opinii se arată, pe bună dreptate, că necesitatea de a contracara activitatea infracțională a condus la înființarea unor organe specializate care să realizeze anumite activități specifice într-o fază premergătoare desfășurării judecătii³. Existența fazei de urmărire penală este justificată și de faptul că, în epoca modernă, se săvârșesc infracțiuni prin folosirea unor procedee și tehnici noi tot mai perfecționate, în numeroase cazuri criminalitatea căpătând caracter organizat⁴; toate acestea au impus o preocupare sporită din partea statului pentru combaterea fenomenului infracțional.

Cele arătate mai sus au condus la necesitatea înființării unor organe specializate în descoperirea infracțiunilor, identificarea și prinderea infractorilor în vederea trimerii lor în judecată⁵. Aceste organe au o competență

---

¹ Pentru detalii cu privire la funcțiile judiciare, a se vedea Neagu VI, pp. 92-95.

² Dongoroz II, pp. 8-9; Volonciu III, pp. 7-9. Urmărirea penală a fost socotită a fi sufletul și temelia procesului penal (P. Ayrault, *L'ordre, formalité et instruction judiciaire*, Lyon, 1624, Cartea I, art. 1, nr. 1 și Cartea III, art. 2,39).

³ Volonciu I, p. 239.

⁴ A. Dincu, *Criminologie*, Tipografia Universității București, 1984, pp. 125-128.

⁵ E.V. Ionășeanu, *Procedura începerii urmăririi penale*, Ed. Militară, București, 1979, p. 19.

bine determinată prin lege și își desfășoară activitatea în faza de urmărire penală. În lumina dispozițiilor Codului de procedură penală în vigoare, urmărirea penală are un conținut și o desfășurare riguros limitate la ceea ce este necesar pentru a atinge scopul acestei faze procesuale și al procesului penal în general.

Potrivit legii, în prezent urmărirea penală se înfățișează ca o fază obligatorie pentru desfășurarea procesului penal, spre deosebire de reglementările anterioare existente în codurile de procedură penală intrate în vigoare în anul 1936 și, respectiv, în anul 1969, potrivit cărora, pentru anumite infracțiuni în privința cărora era necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, procesul penal nu avea faza urmăririi penale, începând în faza de judecată. În actuala reglementare, în mod excepțional, sunt ipoteze în care procesul penal se desfășoară într-o modalitate atipică, în sensul că, deși faza urmăririi penale s-a finalizat printr-o soluție de netrimitere în judecată, activitatea judiciară penală continuă, ca urmare a dispoziției judecătorului de cameră preliminară. Astfel, conform art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c), judecătorul de cameră preliminară sesizat cu o plângere îndreptată împotriva soluției de netrimitere în judecată într-o cauză în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, admitând plângerea, când probele legal administrate în cursul urmăririi penale sunt suficiente, poate dispune începerea judecății. În aceste condiții, este posibil ca judecarea unei cauze să debuteze în fața instanței de judecată fără ca faza urmăririi penale să fi fost finalizată prin dispoziția de trimitere în judecată și fără a fi parcursă procedura de cameră preliminară. Caracterul atipic al procesului penal în acest caz constă în judecarea de către instanță a unui dosar penal în absența procedurii camerei preliminare și în lipsa rechizitoriului, ca act procesual de trimitere în judecată.

§ 2. Obiectul urmăririi penale

Potrivit art. 285 alin. (1), urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

Activitățile ce se realizează în cadrul urmăririi penale au un conținut complex, conținut determinat de specificul problemelor ce se impun a fi rezolvate în fiecare cauză penală.

Prin „*strângerea probelor necesare*” se înțelege, cum pe bună dreptate s-a subliniat în literatura de specialitate, atât operația de adunare a probelor, cât și examinarea și evaluarea lor, pentru a se constata dacă sunt suficiente în vederea luării hotărârii privind trimiterea sau netrimiterea cauzei în judecată¹.

---

¹ Dongoroz III, p. 140.

Referirea făcută în lege cu privire la „*existența infracțiunilor*” trebuie înțeleasă ca obligație a organelor judiciare de a avea în vedere infracțiunile, indiferent de faza de desfășurare a activității infracționale. În acest sens, urmează să se înțeleagă faptul că organele de urmărire penală vor aduna probe atât atunci când infracțiunea este consumată, cât și în cazul în care infracțiunea a rămas în faza de tentativă.

Prin expresia „*identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune*” legiuitorul a dorit să precizeze că, în cadrul urmăririi penale, probele adunate trebuie să ajute la identificarea persoanelor care au săvârșit fapta penală în calitate de autori, instigatori, complici.

Prin expresia „*stabilirea răspunderii penale a persoanelor care au săvârșit o infracțiune*” se înțelege faptul că probele adunate în cursul urmăririi penale trebuie să contribuie nu numai la lămurirea aspectelor privind fapta penală, ci ele trebuie să elucideze și aspectele legate de vinovăția făptuitorului, dacă acesta poate sau nu să fie subiect al răspunderii penale.

Deși din conținutul art. 285 alin. (1) nu rezultă expres că în obiectul urmăririi penale se înscrie și identificarea victimei infracțiunii, activitate necesară pentru rezolvarea laturii penale și a laturii civile a cauzei penale, apreciem că o asemenea activitate se impune, având în vedere și faptul că în numeroase cazuri autorii unor infracțiuni deosebit de grave încearcă să ascundă săvârșirea faptelor prin eliminarea fizică a victimelor¹. Obligația de identificare a victimei infracțiunii rezultă și din analiza atentă a economiei dispozițiilor Codului de procedură penală. Astfel, în art. 327 se arată că procurorul va rezolva cauza, prin trimitere în judecată, clasare sau renunțare la urmărirea penală, atunci când constată că *urmărirea penală este completă și există probele necesare și legal administrate*. Or, nu se poate considera că urmărirea penală este completă în cazul în care nu s-a făcut identificarea victimei.

Uneori, identificarea victimei se impune pentru a se putea realiza descoperirea făptuitorului și pentru a se face încadrarea juridică a faptei penale. Sub acest aspect, ni se pare deosebit de relevant un exemplu menționat în literatura de specialitate², exemplul din care rezultă faptul că

---

¹ Theodoru III, p. 195.

² E.V. Ionășeanu, *op. cit.*, p. 24. Autorul arată că într-o fântână părăsită din apropierea cabinei C.F.R. Brădet a fost descoperit trunchiul pietrificat al unei persoane. Expertiza medico-legală a arătat că trunchiul și fragmentele osoase examinate aparțineau unei femei în vârstă de circa 20 de ani, de talie mijlocie, păr castaniu-roșcat, care a fost ucisă în urmă cu câțiva ani. Pe baza acestor date și a unor ipoteze ale organului de cercetare (victima a fost adusă acolo de o persoană care cunoștea bine locul în care era situată fântâna părăsită), s-a conchis că făptuitorul locuia în apropiere. Verificând mai multe persoane din partea locului, bănuite de uciderea femeii, s-a stabilit că acarul de la gara C.F.R. Brădet a avut cu câțiva ani în urmă o concubină, care la un moment dat a dispărut, după care el s-a mutat cu serviciul la Mediaș. De la acesta s-au aflat semnalmentele concubinei, incidentele dintre ei, iar în final că el a ucis-o pe T.M. Un alt exemplu, de dată recentă, este relevant sub aspectul